



**Комунальний вищий навчальний заклад
«ВІННИЦЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

21050 м.Вінниця, вул.Грушевського,13, тел./факс 55-65-60,

E-mail: bil@mail.vinnica.ua

Лабораторія корекційної педагогіки та психології

тел. 55-65-73

Чопик Л.І.,
кандидат пед. наук,
ст. викладач кафедри психології,
зав. лабораторією корекційної
педагогіки та психології

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ НА 2018/2019 Н.Р.

Методичні рекомендації щодо організації корекційно-розвиткової роботи в закладах освіти з інклюзивною формою навчання

Відповідно до статті 20 Закону України «Про освіту», прийнятим 5.09.2017 р., особам з особливими освітніми потребами (ООП) освіта надається нарівні з іншими особами в інклюзивних групах та класах з інклюзивним навчанням, з урахуванням індивідуальних можливостей і потреб таких осіб, визначених в індивідуальній програмі розвитку (ІПР).

Закон гарантує надання особам з ООП корекційно-розвиткових послуг в процесі отримання освіти в умовах інклюзії (п. 4, ст. 20 Закону).

Корекційно-розвиткові послуги (допомога) – це комплексна система заходів супроводження особи з особливими освітніми потребами у процесі навчання, що спрямовані на корекцію порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та мовлення.

Корекційно-розвиткові послуги надаються згідно з ІПР педагогічними працівниками закладу освіти та (або) залученими фахівцями ІРЦ, інших установ/закладів, фізичними особами, які мають право здійснювати освітню діяльність у сфері освіти (п.11 Постанови КМ № 588 від 09.08.2017).

Разом з тим, відповідно до п.5 Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів (затверджені наказ МОН від 06.12.10 р № 1205), закладам освіти, в яких здійснюється навчання дітей з особливими освітніми потребами, заради забезпечення освітнього процесу та проведення корекційно-розвиваючих занять, рекомендується вводити посади вчителя-дефектолога (учитель-логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, олигофренопедагог) або інших фахівців, які мають відповідну підготовку.

Ввести посади вищевказаних фахівців можливо при наявності навантаження не менше 9 навчальних годин на тиждень (відповідно до ІПР) виходячи з норми на ставку 18 навчальних годин на тиждень.

Відповідно до Наказу МОН України № 609 від 08.06.2018 «Про затвердження Примірною положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти», такі фахівці: вчителі-дефектологи (вчителі-логопеди, сурдопедагоги, тфлопедагоги, олігофренопедагоги, ортопедагоги), реабілітологи, вводяться до складу команди супроводу.

В розділі V. Положення «Основні функції учасників Команди супроводу» визначено завдання фахівців із забезпечення корекційно-розвиткових послуг:

- надання корекційно-розвиткових послуг дитині з ООП, згідно ІПР;
- моніторинг досягнень у відповідній сфері розвитку дитині, згідно ІПР;
- надання рекомендацій педагогічним працівникам щодо особливостей організації освітнього процесу, реалізації корекційно-розвиткових цілей в процесі навчання, технології для досягнення кінцевих цілей навчання, визначених ІПР та застосування адаптацій та модифікацій;
- консультативна робота з батьками дітей з ООП.

Корекційно-розвиткова робота проводиться в окремому приміщенні, простір якого розподіляється з урахуванням потреб учнів.

Відповідно до «Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15.08.2011 р. № 872 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 588 від 09.08.2017), у загальноосвітніх навчальних закладах повинні бути створені умови для облаштування кабінетів учителя-дефектолога, психологічного розвантаження, логопеда для проведення корекційно-розвиткових занять; забезпечення відповідними педагогічними працівниками (абзац 5 п. 3 Положення із змінами)

Методичне забезпечення та роз'яснення щодо корекційно-розвиткових послуг надається інклюзивно-ресурсним центром (ІРЦ).

Корекційно-розвитковою складовою інваріантної частини навчальних планів передбачається організація системної роботи з дітьми з ООП за напрямками, відповідно до їх індивідуальних особливостей: розвиток слухового сприймання; розвиток зорового сприймання; розвиток мовлення; корекція пізнавальної діяльності; формування навичок просторового орієнтування; соціально-побутове орієнтування; формування компенсаторних способів діяльності; практичне використання знань, умінь і навичок (предметно-практична діяльність); розвиток комунікативної діяльності і творчості; фізичний розвиток. Така робота передбачає вирішення специфічних завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку дітей з ООП.

Перелік корекційних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей з особливими освітніми потребами (за нозологіями), розміщені на

офіційному сайті Міністерства (<https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>):

Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей з порушеннями зору

- «Корекція розвитку» (корекція пізнавальної сфери). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Сулейманова Ю. В. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).
- «Корекція розвитку» (корекція емоційно-вольової сфери). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Гудим І. М., Костенко Т. М., Довгопола К. С. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).
- «Розвиток мовлення». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Скринникова С. В., Соляник Л. Д.
- «Соціально-побутове орієнтування». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Легкий О. М.
- «Орієнтування в просторі». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Кондратенко С. В., Гошовський В. І.
- «Лікувальна фізична культура». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Шеремет Б. Г.
- «Ритміка». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором. Бондаренко Ю. А.
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Орієнтування в просторі» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей (Кондратенко С. В., Гошковський В. І.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» для 5-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором (Легкий О., Якимів О., Галів В.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура (Ритміка)» для 5-6 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів

для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором (Шеремет Б. Г., Начинова О. В., Дашковська А. В., Міхєєва Н. І.).

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором (Христюєва Н. В., Масютіна Л. І., Воробйова М. О., Гудим І. М.).

Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей з порушеннями слуху

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови для глухих дітей» для підготовчих, 1-5 класів загальноосвітніх навчальних закладів зі спеціальною та інклюзивною формами навчання, навчально-реабілітаційних центрів (авт. Федоренко О. Ф., Ломакіна О. М., Васильєва В. В., Юхимович Л. Ф., Аркуша Ю. М.).

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухового сприймання та формування вимови для дітей зі зниженим слухом» для підготовчих, 1-5 класів загальноосвітніх навчальних закладів зі спеціальною та інклюзивною формами навчання, навчально-реабілітаційних центрів (авт. Федоренко О. Ф., Мала Н. І., Савчук О. О., Москаленко Т. І.).

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями слуху (авт. Вовченко О. А.).

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухового сприймання та формування вимови для дітей зі зниженим слухом» для 6-10 класів загальноосвітніх навчальних закладів (спеціальних та з інклюзивним навчанням), навчально-реабілітаційних центрів (Федоренко О. Ф., Автомонова І. В., Різоль М. В., Коноваленко М. В.).

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухового сприймання та формування вимови для дітей зі зниженим слухом» для 11-12 класів загальноосвітніх навчальних закладів (спеціальних та з інклюзивним навчанням), навчально-реабілітаційних центрів (Федоренко О. Ф., Автомонова І. В., Різоль М. В., Коноваленко М. В.).

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови для глухих дітей» для 6-10 класів загальноосвітніх навчальних закладів (спеціальних та з інклюзивним навчанням), навчально-реабілітаційних центрів (Федоренко О. Ф., Васильєва В. В., Юхимович Л. Ф., Ільченко Е. С.).

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови для глухих дітей» для 11-12 класів загальноосвітніх навчальних закладів (спеціальних та з інклюзивним навчанням), навчально-реабілітаційних центрів (Федоренко О. Ф., Васильєва В. В., Юхимович Л. Ф., Ільченко Е. С.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей зі зниженим слухом (Форостян О. І., Шеремет Б. Г., Лещій Н. П., Малій В. М.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей (Форостян О. І., Шеремет Б. Г., Лещій Н. П., Малій В. М.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей зі зниженим слухом (Форостян О. І., Шеремет Б. Г., Лещій Н. П., Малій В. М.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей (Форостян О. І., Шеремет Б. Г., Лещій Н. П., Малій В. М.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей зі зниженим слухом (Вовченко О. А.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для глухих дітей (Вовченко О.А.).

Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей із затримкою психічного розвитку

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (Омельченко І. М., Федорович Л.О.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (авт. Бабяк О. О.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (корекція особистісного розвитку) для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (авт. Логвінова І. П., Кучеренко Ю. О.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (корекція когнітивного розвитку) для підготовчого, 1-4 класів спеціальних

загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (авт. Сак Т. В., Прохоренко Л. І.).

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-9 класів для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку (Шеремет Б. Г., Сак Т. В., Соколова Г. Б., Маматова З. Р., Бабяк О. О., Мельниченко М. В.).

Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату

- «Корекція мовлення». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату. Ільєнко Т.А., Стах О.Г., Трофименко Л.І.

- «Корекція розвитку» (базова). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Чеботарьова О., Іоганова Н. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

- «Корекція розвитку» (Соціальна адаптація першокласника). Програма з корекційно-розвиткової роботи для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Яременко О. В. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

- «Корекція розвитку» (Розвиток пізнавальної діяльності). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого класу спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Наливкіна Н. М. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

- «Корекція розвитку» (Формування графічних навичок у дітей підготовчого та перших класів). Програма з корекційно-розвиткової роботи для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Чорна І. В. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

- «Корекція розвитку» (Сенсомоторний розвиток). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. П'ята М. І. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

- «Корекція розвитку» (Лего-конструювання). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Лапін А. В. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).
- «Корекція розвитку» (Арт-корекція). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Брусенська І. М. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).
- «Корекція розвитку» (Формування навчально-мовленнєвої діяльності учнів за допомогою казки). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Літинська Я. Г., Трембалович І. П. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).
- «Корекція розвитку» (Розвиток комунікативної функції мовлення «Говірливий струмок»). Програма з корекційно-розвиткової роботи для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Жеплінська С. В. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).
- «Корекція розвитку» (Формування лінгвістичних понять на основі використання асоціативних схем). Програма з корекційно-розвиткової роботи для 3 класу спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Татарінова О. М. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).
- «Корекція розвитку» (Формування знань про довкілля засобами пізнавальних завдань). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 3, 4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Гусак Т. О. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).
- «Корекція розвитку» (Пізнай навколишній світ). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1 класу спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Пігур О. В., Соколовська І. М., Лазорчин О. С. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).
- «Корекція розвитку» (Цікава скринька). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1 класів спеціальних загальноосвітніх

навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Коваль Л. І. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

- «Корекція розвитку» (Корекційна ритміка). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Гладченко І. В., Шепічак О. О. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

- «Корекція розвитку» (Світ Монтесорі). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Дишлюк Т. Б. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

- «Корекція розвитку» (Готовність дитини до навчання в школі (діагностична методика)). Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчого, 1 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Яременко О. В. (програма за вибором вчителя в залежності від психофізичних особливостей учнів).

- «Лікувальна фізкультура». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату. Остапенко Т. В., Авраменко Л. Ю., Свистун Г. М.

- «Корекція розвитку». (Методичні рекомендації). Програми з корекційно-розвивальної роботи для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату. Чеботарьова О.В.

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (базова) для 11-12 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Чеботарьова О. В., Іоганова Н. А., Топчій Н. Г.).

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (базова) для 5-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Чеботарьова О. В., Іоганова Н. А., Топчій Н. Г.).

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (розвиток художньо-естетичної діяльності) для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Гаман Л. М., Чеботарьова О. В.).

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (арт-корекція засобами нетрадиційних видів занять) для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Крисьяк Р. Б., Чеботарьова О. В.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Програма корекційних занять з ЛФК для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Остапенко Т. В., Авраменко Ю. В., Свистун Г. М.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» (корекція емоційно-вольової сфери) для 5-6 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (Єгорова Г. А.).

Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку

- «Розвиток мовлення». Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення дітей з помірною розумовою відсталістю в процесі ознайомлення з природою» для підготовчих, 1-4 класів. Хайдарова О.С., Блеч Г. О.
- «Розвиток мовлення». Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення з використанням методики ТАН-Содерберг» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Заремба В.В., Ліщук Н.І., Морозова Н.В., Блеч Г. О.
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізкультура» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Бобренко І. В.
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Острівець здоров'я» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Ковтун А. В., Кунникова О. О., Стригунова А. І., Бобренко І. В.
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Театральна логоритміка» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Папета О.В., Демянович М.З., Компанієнко О.М., Гладченко І. В.
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «У світі ритмів» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Левченко Л. Й., Гладченко І. В.

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Барабанотерапія» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Василевська Л.Є., Гладченко І. В.
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток психомоторики та сенсорних процесів» (психосоціальний розвиток) для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Жук Т.Я., Трикоз С. В.
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Азбука творчості» для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Чеботарьова О. В., Брусенська І. М.
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Музичні краплинки» для 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з розумовою відсталістю. Шеклунова Н.О., Міненко А. В.
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» (варіативний модуль «Подорож у життя») для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Міненко А. В., Грикун А. С.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для учнів 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів з помірними інтелектуальними порушеннями (Хайдарова О. С., Блеч Г. О.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Фізика і хімія (в позаурочний час)» для 6-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Дзіядевич Л. Г., Трикоз С. В.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Географія» (у позаурочний час) для 6-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Мальчевська О. П., Трикоз С. В.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Редько Л. О., Безкоровайна Л. А., Гладченко І. В.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Театральна логоритміка» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Папета О. В., Іванченко С. В., Гладченко І. В.).
- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Ритміка» (барабанотерапія) для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Сухорукова О., Василевська Л., Гладченко І. В.).

- Програма з корекційно-розвиткової роботи «Лікувальна фізична культура» для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з інтелектуальними порушеннями (Бобренко І. В.).
- «Лікувальна фізкультура». Програма з корекційно-розвиткової роботи для 7 – 10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Чепурний А. В.
- «Лікувальна фізкультура». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-6 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Чепурний А. В.
- «Корекція мовлення». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Трофименко Л. І., Ільяна В. М., Пригода З. С., Грибань Г. В., Аркадьєва О. О.
- «Корекція мовлення». Програма з корекційно-розвиткової роботи для 5-10 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Трофименко Л. І., Ільяна В.М., Пригода З.С., Грибань Г.В., Аркадьєва О.О.
- «Корекція розвитку». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Рібцун Ю.В.
- «Логоритміка». Програма з корекційно-розвиткової роботи для підготовчих, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Куравська Л. С.

Корекційно-розвиткові заняття плануються на основі розробленого індивідуального плану корекційно-розвиткової роботи для кожної дитини.

Державним стандартом початкової освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 р. № 87, визначено вимоги до **компетентностей** дітей з особливими освітніми потребами (далі ООП) та **кількості годин** для проведення корекційно-розвиткової роботи. Такі години не враховуються під час визначення гранично допустимого тижневого навчального навантаження в індивідуальному навчальному плані для дитини з особливими освітніми потребами

Кількість годин та напрями проведення корекційно-розвиткових занять, визначені психолого-медико-педагогічною консультацією або інклюзивно-ресурсним центром, з урахуванням особливостей психофізичного розвитку учня та типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів, зазначається в індивідуальній програмі розвитку. Зокрема, пунктом 13 Постанови КМ № 588 від 09.08.2017 р. передбачено:

– три - п'ять годин на тиждень – для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, затримкою психічного розвитку, зниженим зором чи слухом, легкими інтелектуальними порушеннями;

– п'ять - вісім годин на тиждень – для дітей сліпих, глухих, з тяжкими порушеннями мовлення, розладами спектра аутизму, іншими складними порушеннями розвитку (порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату в поєднанні з інтелектуальними порушеннями чи затримкою психічного розвитку тощо).

Корекційно-розвиткові заняття проводяться відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 20.02.2013 р. № 144 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил».

Тривалість групового корекційно-розвиткового заняття становить 35-40 хвилин, індивідуального – 20-25 хвилин. Групи наповнюваністю два - шість учнів комплектуються відповідним спеціалістом з урахуванням однорідності порушень та рекомендацій психолого-медико-педагогічної консультації (п.11 Постанови КМ № 588 від 09.08.2017).

Протягом навчального року за результатами корекційно-розвиткової роботи, за результатами системних узагальнених психолого-педагогічних спостережень, в індивідуальний план корекційно-розвиткової роботи вносяться корективи.

Команда супроводу формує розклад корекційно-розвиткових занять дитини з ООП із зазначенням форми проведення та узгоджує його з батьками.

Систематична комплексна корекційно-розвиткова робота з дітьми з ООП сприятиме всебічному гармонійному розвитку, успішному засвоєнню ними навчального матеріалу, сприятиме ефективній соціальній адаптації та інтеграції.

Рекомендована література

Закони України:

- "Про загальну середню освіту"
- "Про реабілітацію інвалідів в Україні"
- "Конвенція про права інвалідів"
- "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні"
- Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017
- Закон України «Про дошкільну освіту» від 20.12.2001 (зі змінами)
- Закон України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу» (№2442-17 від 06.07.2010)
- Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів» (№ 4213-VI від 22.12.2011)

Акти Кабінету Міністрів України:

- Постанова КМУ від 9 серпня 2017 року № 588 «Про внесення змін до Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах»
- Постанова КМУ від 12 липня 2017 року № 545 «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр»
- Постанова Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. № 585 «Про встановлення строку навчання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку» (Із змінами, внесеними згідно з постановою КМ № 780 від 27.08.2010)
- Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 року № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами», визначає оптимальний зміст та обсяг навчального навантаження для дітей з особливими освітніми потребами у поєднанні з корекційно-розвитковою роботою
- "від 25 серпня 2004 р. N 619-р " Про затвердження Концепції соціальної адаптації осіб з розумовою відсталістю "
- "від 15 серпня 2011 р. N 872 "Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах "

Накази Міністерства:

- Наказ МОН України від 21.07.2017 № 1081 "Про затвердження Типового навчального плану для дітей з інтелектуальними порушеннями помірною та тяжкою ступеня (початкова школа)"
- Наказ МОН від 31.12.2015 № 1436 "Про затвердження Плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітньому просторі"
- Наказ Міністерства освіти і науки України № 912 від 01.10.2010 «Концепція розвитку інклюзивної освіти»
- Наказ МОНмолодьспорту України №1205 від 06.12.2010 р., зареєстрований у Міністерстві юстиції України 22.12.2010 р. за №1308/18603 «Типові штатні нормативи загальноосвітніх навчальних закладів»
- Наказ Міністерства освіти України №135 від 13.05.1993р. «Про затвердження Положення про логопедичні пункти системи освіти»
- Наказ Міністерства освіти і науки України №278 від 20.08.1996р. «Про затвердження Положення про шкільну психолого-медико-педагогічну комісію»
- Наказ МОН України від 06.02.2015 № 104/52 «Про затвердження Порядку комплектування інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах» зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2015 року за № 224/26669
- Спільний наказ Міністерство освіти і науки України та Національна академія педагогічних наук України № 346/50 від 09.04.2014 р. "Про виконання рішення колегії від 23.01.2014 (протокол №1/2-2) про діяльність психолого-медико-педагогічних консультацій"
- від 28.05.2013 № 621 «Про створення експертно-консультативної ради з питань аутизму»

- від 14.06.2013 № 768 «Про затвердження плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі дітей-інвалідів»
- від 04.06.2013 № 680 «Про організацію діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій»
- "від 16.08.2012 р. № 920 зареєстрований в Міністерстві юстиції України 05 вересня 2012 року за № 1502/21814" Про затвердження Положення про навчально-реабілітаційний центр"
- "від 10.06.2011 р. № 568 "Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з обмеженим фізичними можливостями"
- "від 09.12.2010 р. № 1224 "Про затвердження Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах"

Листи Міністерства:

- Лист МОН України від 19.09.2017 № 1/11-9320 "Про організацію корекційно-розвиткової роботи з дітьми із порушеннями слуху, які навчаються у загальноосвітніх навчальних закладах"
- Лист МОН України від 03.07.2017 № 1/9-362 "Про Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для використання в загальноосвітніх навчальних закладах для навчання дітей з особливими освітніми потребами (за нозологіями) у 2017/2018 навчальному році"
- Лист МОН України від 10.01.2017 № 1/9-2 «Про сучасні підходи до навчально-виховного процесу учнів з особливими освітніми потребами»
- Лист Міністерства від 08.08.2013 1/9-539 «Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами»
- Лист Міністерства від 02.01.2013 № 1/9-1 «Про визначення завдань працівників психологічної служби системи освіти в умовах інклюзивного навчання»
- Лист Міністерства від 26.07.2012 № 1/9-529 "Про організацію психологічного і соціального супроводу в умовах інклюзивного навчання"
- Лист Міністерства № 1/9-384 від 18.05.12 "Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах"